

การศึกษามือจากร่างชำแหละสดจำนวน 102 มือ จากร่างอาจารย์ใหญ่เพศชาย 32 ร่าง เพศหญิง 19 ร่าง อายุระหว่าง 33-92 ปี เพื่อศึกษาลักษณะทางกายวิภาคศาสตร์แขนง recurrent ของเส้นประสาท median ผลการศึกษาพบแขนง recurrent 3 ชนิด โดยพบชนิดที่ 3 (extraligamentous type) มากที่สุด 79.4% ชนิดที่ 2 (subligamentous type) 11.8% และชนิดที่ 1 (transligamentous type) 8.8% ตำแหน่งที่แขนง recurrent แยกออกจากเส้นประสาท median ทางด้าน radial 55.9% ด้าน anterior 44.1% จำนวนของแขนง recurrent ของเส้นประสาท median พบ 1 เส้น 84.3% พบมากกว่า 1 เส้น (multiple recurrent branches) 15.7% ระยะจากจุด origin ของแขนง recurrent ไปยังกระดูก pisiform มีค่าเฉลี่ย 42.06 ± 4.49 มม แนวทางเดินของแขนง recurrent จำนวนและตำแหน่ง origin ในมือทั้งสองข้างเหมือนกันเป็นส่วน ใหญ่ (>66%) ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างความแปรปรวนของแขนง recurrent และอายุ กับเพศ ผลการศึกษาทางจุลกายวิภาคศาสตร์เมื่อย้อมด้วยวิธี Trichrome สามารถแยกแขนง recurrent ทั้ง 3 ชนิดออกจากกันได้อย่างชัดเจน ผลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของแขนง recurrent ของเส้นประสาท median ที่พบในคนไทยและน่าจะป้องกัน ผลอันไม่พึงประสงค์ในการผ่าตัดในผู้ป่วย carpal tunnel syndrome ได้

A study of 102 hands from 32 males and 19 females fresh cadavers. The age range was between 33-92 years to determine the anatomical variations of the recurrent branch of the median nerve. Three pattern of variation can be classified namely, type III (extraligamentous type) 79.4%, type II (subligamentous type) 11.8% and type I (transligamentous type) 8.8%. Fifty-five point nine percent of the origin of the recurrent branch was from the radial aspect and 44.1% from the anterior aspect. These recurrent branches were consisted of 84.3% of single branch and 15.7% of multiple branches. The distance between the origin of the recurrent branch to pisiform bone averaged as 42.06 ± 4.49 mm. A result of the comparison between two hands were studied, the origin and number of the recurrent branch and their courses were identical in most cadavers (>66%). No correlation was found between the course of the recurrent branch of the median nerve and age or sexes. Histologically, a Masson's Trichrome method can clearly differentiate the three types of recurrent branch of the median nerve. Armed with these detailed anatomical variations, a surgeon might improve his surgical outcome.